

BAROMFIAK

BAROMFITENYÉSZTÉSI SZAKLAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET BAROMFITENYÉSZTÉSI SZAKOSZTÁLYÁNAK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓBAN.

Előfizetési ára: Egész évre 2 forint.

Szerkesztő:
HREBLAY EMIL,
állattenyésztési m. kir. felügyelő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, üllői-ut (Köztelek).

Az országos magyar gazdasági egyesület és a baromfitenyésztési szakosztály tagjai tagdíj fejében és a „Köztelek“ előfizetői ingyen kapják. A baromfitenyésztési szakosztály tagdíja egész évre 2 frt. — Az orsz. magy. gazd. egyesület tagdíja egész évre 10 frt. — A „Köztelek“ előfizetési ára egész évre 10 frt.

A szegedi baromfikiállítás.

Közeledik az idő, midőn hazánk baromfitenyésztő gazdái versenyre kelnek egy egészen új versenypályán, melynek neve *gazdasági baromfitenyésztés*. Az ezen versenyben elérhető kitüntetés, legyen az pénzdíj vagy erkölcsi siker, mindenesetre sokkal becsesebb lesz úgy a tenyésztőre és az országos baromfikiállításra is, mint volt azelőtt, midőn a baromfikiállításokon a tenyésztő baromfiállományát 3—4 darabbal mutatta be s az ezekből alkotott bírálókat szerint ítéltetett meg egész tenyésztése, melyet soha senki sem látott.

A szegedi kiállításon elválnak, kik nevezhetők *gazdasági baromfitenyésztőknek*, kik tenyésztenek *helyesen*, azaz *gazdasági haszon irányban*? Értem ez alatt azt, hogy a gazdasági baromfitenyésztő, ha *nemes baromfit**) tenyészt is, tenyésztie azt oly irányban, mely gazdasági szempontból a leghelyesebb, vagy pedig nem szabadulva a sportbaromfitenyésztők messzeemenő követeléseitől, a gazdasági érdekeket a sport-tenyésztés követelményeinek áldozza fel.

Gazdasági érdek alatt pedig értenünk kell azon követelmények szem előtt tartását, melyek az értékesítést megkönnyítik, lehetővé teszik bármely mennyiségű árunak gyors elhelyezését és a minőség szerint az ár vagy lejjebb szállhat, vagy pedig emelkedhetik. Ezen szabályozó követelmény pedig nem más, mint a külföldi piacoknak baromfi- és ennek termékeit fogyasztó izlése. Éppen e célból gondoskodva lesz a szegedi kiállításon, hogy hazai külföldre szállító nagyobb czégek mint árunk értékesítői is, tenyésztésük fölött nézeteiket ki fejezhessék.

Mai gyakorlatias életben céltalan és káros a gazdának oly tenyésztési irányt követni, amelynek termékeit nem értékesíthetik, nagy gyakorlati érzékről tesz tanúságot az olyan gazda, aki a piacz szükségletei szerint rendez be gazdaságának egyes ágazatait.

*) Fajbaromfi helyett ezentúl következetesen *nemes baromfit* fogunk írni, mert a fajbaromfi magyarul nem fejezi ki azt a különbséget, melyet a hazai és a külföldi ugynevezett nemesített vagy nemes baromfi között feltüntetni óhajtunk.

Első eset hazánkban, de egész Európában is, hogy a gazdák nagyszámu nemes baromfival jönnek a versenyre. Aki nem teheti, hogy 50—200 darab nemes baromfit állítson ki, az kiállít 10—15 darabot, ami mindenesetre több alapot ad a tenyésztés megbírlására, mintha csak 3 darab állítatnék ki.

Nagyobb baromfitenyésztőink 40 udvarban körülbelül 1600 darab baromfit állítanak ki, de ezenkívül ki lesz még állítva 110 ketrecben mintegy 300 drb tyukféle, kacsa és lud.

Gazdasági baromfitenyésztőink két legkiválóbbja, Hauer Géza és Béla urak 2 vándoróiban 100—100 darab hazai magyar tyukot állítanak ki.

Galamb a kiállításon mintegy 200 darab lesz, ami nagyban fogja emelni a kép változatosságát.

Igen érdekesnek ígérkeznek *Igaliné Kármász* O ga urnőnek 2 köllőgéppel és egy „*La Compressive*“ tömőgéppel való tenyésztési és hizlalási eljárások bemutatásai is. Igaliné urnő e tekintetben hazánk leg-első szaktekintélye, aki saját költségén Franciaország legelső baromfitenyésztési szakiskoláját elvégezte s itthon is állandóan baromfitenyésztéssel foglalkozik.

De érdekes és tanulságos lesz a kereskedelmi baromfihizlalás, nevezetesen a baromfivágás, koppasztás, zsigerezés, csomagolás és szállításának bemutatása is.

Végre ez alkalommal figyelembe ajánljuk azon gazdáknak, kik nemes, hazai vagy kopasznyaku tyukfajta baromfit óhajtanak beszerezni a kiállításon, hogy már most jegyeztessék elő magukat a „*Kiállítást Rendező Bizottságnál Szegeden, Erzsébet-királyné-liget*“, mivel valószínű, hogy az eddig mutatkozó érdeklődés szerint a kiállított baromfiak mind el fognak kelni s így a helyszínén már csak azok vásárolhatnak, akik előjegyzéssel éltek. Az előjegyzésnek tartalmaznia kell a fajta megnevezését, darabszámot, kort és nemet, valamint azt is, mily árig lehet a vásárlást előjegyeztetni.

A baromfiak ragályos betegségei s azok ellen való védekezésről.

Közlő Dr. Körmeny Endre.

A statisztikai adatok szerint a baromfitermékek kivitele révén évenként több mint 25 millió forint bevétel van Magyarországnak. Ezen bevétel megegyezik ennyire is felemelhető és fokozható volna, ha a tenyésztőanyagra több gond fordítatnék, de különösen, ha az évi baromfitenyésztést a járványos baromfitbetegségek fél, de sőt mondhatni 3/4-részből tönkre nem tennék.

Legtöbb pusztítást tesz a baromfikolera, újabb időben pedig a ragályos orrhurut (gargarinosis), melyhez igen gyakran csatlakozik a szemgyulladás, azután meg a difteritis.

A baromfikolera és a difteritis hasonlít vagy tán azonos is az emberi kolera és difteritishoz, de e kettő közül a kolera a veszedelmesebb és nagyobb pusztítást okozó vész, a melyet legtöbbször esetében a baromfiak *talzsu-faltsága, a piszkos víz és egyéb tisztátalanság idéz elő*.

Ezen vész ellen igen sokféle szert ajánlanak és alkalmaznak is s én magam is legkevesebb tíz szert ismerek s azokat kellő gondal, vigyázattal és figyelemmel mind ki is próbáltam, még azokat is, melyeket egyes vidéki gyógyszerészek, mint biztos szert hirdettek s édes örömmel említeném itt fel és nevezném meg a hasznos szert s édes örömmel tenném azt közkinccsé, sajnos azonban, hogy azt kell tapasztalatom alapján kijelenteni, hogy ezen szerek semmit sem érnek s a mai időben még nincs szer, a mely a baromfikolerát kigyógyítaná. Eppen ezért feleslegesnek is tartom felsorolni és megnevezni az általam ismert és kipróbált baromfikolerát gyógyító orvosszereket.

A kolera nagymérvű ragályossága okozza azt, hogy ott, a hol fellépett, majd az egész állományt tönkre teszi, de sokszor az egész község, sőt vidék baromfiállományát is s a betegséget nemcsak a már beteg vagy elhullott állat, de sőt még a kolerás állományban volt egészséges állat is elhurezolja s egy ilyen kolerás állományban volt, de soha ebben a betegségben nem szenvedett állattól a kolera megszűnté után még 3—4 hónap múlva is megtörténik a ragályozás. Hogy az ily egészséges állatnál hol helyezkednek el a kolera-bacillusok s a bakteriumok az állat belső részében, avagy annak külsején, a tollakon: azt nem tudjuk. Valószínűleg a tollain, mert én legalább úgy tapasztaltam, hogy leginkább azok az állatok kapták el a betegséget, a melyekkel az ily állat együtt a ud. Erre azt az ellenvetést lehetne tenni, hogy nem az egészséges állattól történt a fertőzés, hanem az éjjeli hely volt már fertőzve az ott volt beteg és elhullott állatoktól. Erre én kijelentem, hogy

ez az eset fenn nem forgott, mert az éjjeli hely ragálymentes volt.

Annak igazolására, hogy egy kolera-beteg állománybeli egészséges állat még 3-4 hónap múlva is képes fertőzni, elmondom saját tapasztalatomat, melynek alapján ezt állítom.

Egy alkalommal egyik baromfikedvelő barátomnak kölcsön adtam vérfelfrissítés végett plimut-tyukot. Barátomnál október hó elején a baromfiállományban kiütött a baromfikolera s 100 drb állatból elhullott 90 drb, dacára, hogy ő is mindenféle ismert vagy ajánlott gyógyszerrel, egyik csoportnál ezt, a másiknál a másikat felhasznált.

Ugy november második felében azonban nála teljesen megszűnt a vész, a járvány, azután már több elhullási és betegedési eset elő nem fordult. A véletlen folytán, avagy a nagyobb ellenállási képességénél fogva azonban az én, nála volt plimut-tyukom megmaradt sőt beteg sem volt. Én a következő év márczius közepén tyukomat visszakaptam.

Aggodalmak közt eltelt 8 nap s miután ezidő alatt nem történt semmi baj sem, aggodalmam kezdett szűnni, nyugalmam kezdett visszatérni. A 11-ik napon azonban baromfikézelőm jelenti, hogy egyik plimut tojóm megdöglött s mint ő állítja azért, mert a tojásban megszakt, mivel ő a tojófélekben találta és a tojás nála volt. Én azonban rosszat sejtettem s rögtön hozzálattam, hogy az állatokat elkülönítsem, minden kis felhasználható zugot igénybevettem s oda 2-3 állatot elhelyeztem.

Az elkülönített állományból ott, a hol a nagy hely folytán több állat volt elhelyezve s így jobb hely is volt, mind kipusztult az állat, ott a hol 2-3 drb volt összezsúfolva, azok megmaradtak, míg a régi helyen hagyott 16 drb-ból megmaradt 3, köztük a hazahozott is. Április 1-én azonban teljesen megszűnt a baj, több elhullás nem történt.

Az elősorolt eseteim által tehát beigazoltam tartom 1-ször azt, hogy fertőzött állománybeli egészséges állat is képes terjeszteni a baromfikolerát, 2-szor pedig azt, hogy ezen fejlődőképesség még 4-5 hónapig is fennáll. A tanulság pedig az, hogy ha a biztos kárt kiakarjuk kerülni, legalább egy évig nem szabad a kolera-tól megmenekült állataink közé új állatot ereszteni. S ha a megmaradt néhány darabbal különösen a köztenyésztő meg nem lehet s kénytelen még ez éven az állományt szaporítani, úgy akkor a meglévő álla-

tokat le kell ölni, nehogy azok miatt az új beszerzett állomány inficiáltság s ezáltal újabb kár idéztesse elő. Ezt a köztenyésztő könnyen megteheti, mert az állatok kisértékűek s leölésük által mi veszteség sincs. Míg azonban ezt a nemesbaromfitenyésztő drága és sokszor pótolhatatlan nemes állataival meg nem teheti.

Ősszel és tavasszal szokott fellépni az orrhurut, nátha, minek okául a minden átmenet nélküli gyors s rohamos hőváltozás állítható, minek folytán az állat meghül. Az állat előbb néha-néha, majd gyakrabban és erősebben elkezd tüszögölni, hörögölni, orryukaiból sűrű nyálka foly, mi az orr nyákhártyájának lobosodása folytán képződik. Ha erősebb mérvben lép fel s az állat semmi gyógykezelésben sem részesül, a lob átmegy a szemkötő hártyára is, a szem könnyezik, a szem viszketeg, az állat karmaival minduntalan piszkálgatja s szem erősebb esetben bedagad s a baj nem ritkán olyan magas fokra hág, hogy az állat szemét is elveszti.

Ha az orr és légesőhurut elmérgesedik, idültté válik, belőle igen gyakran difteritis fejlődik, ámbár a difteritis egyenest is felléphet a nélkül, hogy előbb az állat orr- és légesőhurutban szenvedett volna.

A difteritisben szenvedő állat szája, és légesővének nyákhártyáin sárgaszínű, varsszerű lerakodmány képződik, a mely utóbb átmegy a tüdő, sőt májra is, a mely esetben azonban az állat feltétlenül elpusztul. De könnyen elhullhat az állat akkor is, ha a difteritis sárgás lerakodmánya az állat légesővének túl meg nem terjedt, mert a fájdalom seb az állatot az évsében gátolja s s ha ezen bajt észre nem vesszük s öt erőszakkal, tömészel nem etetjük, úgy a táplálkozás hiánya miatt csakhamar lesóványodik, elgyengül s éhen vész el; ha pedig a lerakodmány a légesőnél képződött erősebben, akkor az úgy felhalmozódhatik, hogy az állat megfulását idézi elő.

Ezen betegségek is felette ragályosak, de legalább addig, míg idültté nem válnak, gyógyíthatók. A orr- és légesőhurutot sokan a kátránygőz beszívásával gyógykezelik és pedig egyes állatot úgy, hogy erősebb, szűkebb nyílású üveg- vagy cserépedénybe 2-3 evőkanálnyi kátrányra forró vizet öntenek s az állat csőrét az edény nyílásába úgy helyezik el, hogy az kénytelen legyen az edényből kifelé törekvő kátrányos gőzt beszívni. Ha pedig több az állat s így hosszadalmas munkát adna az

egyenkénti kezelés, akkor a beteg állatokat egy elzárt helyiségbe kell tenni s oda jól felmelegített téglákat helyezünk el s azokra öntjük a kátrányt.

Én azonban nem ezen gyógykezelést alkalmazom, hanem ha észreveszem, hogy az állat tüszög vagy hörög, azt azonnal egy borító alá zárom s a szájába reggel, délelőn és este, tehát naponta háromszor, finomra törött konyhasóból egy kis mogorónyi csipetet teszek; természetesen, hogy az adag nagysága az állat nagyságához van mindig mérve. Ezen gyógykezelésem által, feltéve, hogy a betegség nem valami nagyon idült: biztos a siker. Ezen törött konyhasóadagolás természetesen addig tart, míg a baj meg nem szűnt.

Ezen gyógyítási mód sikerrel alkalmazható a difteritisnél is, ahol először a sárga varsszerű lerakodmányt három el, azután pedig 2%-os kreolinoldattal ecsetelem be, azután alkalmazom a konyhasót. Ily eljárás mellett a difteritis is legtöbb esetben gyógyítható.

Miután mindezen betegségek nagyon ragályosak, fődolog, hogy a beteg állat az egészségesektől elkülöníttessék. Miután elvégre is, mégis csak idővesztésbe, gondba és fáradságba kerül az ily gyógyítgatás s ezt egy 50-60 kr értékű közönséges baromfi meg sem érdemli, hanem csakis egy magasabb értékű nemes állat, vagy valamely kedvelt és szeretett, habár az közönséges is; azért tehát az olcsóbb baromfinál leghasznosabb gyógyszer a konyhakés; legokosabb azt leölni, mert hisz a kisebb mérvű náthás állat husa nem is veszélyes, legfeljebb a nyakat és fejet távolítjuk el. Legnagyobb baj az, ha a beteg állatot az egészségesek között hagyjuk, mert a beteg állat az ivóvizet meg a takarmányt, eleséget is inficiált váladékával megfertőzi és így a bajt az egészségesekre is átszarmaztatja.

A baromfi betegségek ellen való védekezésnek legbiztosabb, de egyszerűs mind a leg sikeresebb szere a beteg állatnak az egészségesektől történő eltávolítása és a fertőtlenítés.

A tenyészbarmfitörzsek kiválasztása.

A további tenyésztésre használandó baromfitörzseket öszkor kell kiválasztanunk, egyrészt az ideit, másrészt a múlt évi baromfiak közül. A kiválasztást azonban a gondos baromfi-

TÁRCZA.

A galamb.

A galamb a béke jelképe lett, midőn az újraébredés hajnalán — annak jeléül, hogy az Ur az emberrel kibékült — csőrében Noénak olajfaágat hozott . . . a legnagyobb kitüntetés azonban akkor érte, midőn Krisztus keresztségekor — és az első pünkösdi ünnepen — képében a Szentlélek megjelent . . .

A galamb a szelidségnek és a béketűrésnek a jelképe . . . már az Üdvözítő is arra kérte tanítványait, hogy: oly szelidek legyenek, mint a galambok . . . a galamb már régóta jelképe az ártatlanságnak is . . . mert hiszen már a bölcs Salamon így kiált föl, mikor az Üdvözítő felől énekel: „ . . . a te szemeid olyanok, mint a galambnak szemei.”

A régi népek hitvallása szerint, isteneik előtt a galamb-áldozat volt a legkedvesebb . . . Különösen az a fióka galamb, melyet az édes anya akkor mutatott be, midőn kisedet gyermekét legelőbb a templomba vitte . . .

A szelid kis galambról nem feledkezett meg a gondviselés, mert mintegy elismerésül azon nemes tulajdonságaiért, melylyel a szelid-

ségnek, a béketűrésnek és az ártatlanságnak a jelképe lett, oly gyors s biztos szárnyakkal és oly éleslátással jutalmazta meg, hogy: még az ölyv és a sas fondorkodásától sem kell félnie . . . ezért kíván Dávid magának galambszárnyakat, midőn megsabadításáért könyörög: „ . . . vajha valaki nékem szárnyakat adna, mint a galambnak! elrepülnék és nyugodnám . . . elmennék messze a pusztába . . . sietnék kiszabadulni e sebes szélből, e forgószélből . . .”

A galamb az odaadó s állandó szerelemnek is a jelképe . . . a him folytonosan kísérgeti kiválasztottját, mindenben a kedvét keresi, turbékolásával mulattatni iparkodik őt, kiterjesztett szárnyaival a földet seprő körülötte, köröskörül sétálgatva nézegeti . . . telve van féltékenységgel, panaszkodással s még is oly véghetetlenül boldognak látszik, hogy párjával lehet . . . az ideális szerelem tetőpontra hág a gerliczénél . . . nem létezik számára más, csak az ő egyetlen s ha a kegyetlen végzet elragadja azt tőle, nem vigasztalódhatik meg soha többé . . . egyes-egyedül jár-kél a vadon erdőn, minden égi madarak társaságát kerüli, keservesen bugó hangját folytonosan hallatja s mintha szándékosan még szomorubbá akarná tenni megunt életét: csak akkor eszik, mikor már nagyon megéheznek s akkor se igen válo-

gatja a józú szemeket, mikor pedig innia kell előbb a lábával a vizet felzavarja s úgy iszik abból . . . A gerliczének párja iránt viseltett eme véghetetlen szeretete, már a régiek előtt is ismeretes volt s azért menyegzőkön az új házásoknak „gerlicze-egyezséget”, „gerliczeszeretetet” szokott a násznép kívánni . . . a próféta is megemlékezik a gerliczéről, midőn az örök kárhozattól való félelmében, így kéri az Istent: „ . . . ne adjad a fenevadnak a te gerliczédnek lelkét . . . a te szegényeidről ne feledkezzél meg . . .”

A költő a galamb bámulatosan szép tulajdonságait a következő versben dicséri:

„Körmeivel nem sért . . . buzaszemet szedget
Tiszta vizekre siet, maga társaságának örülvén,
Csendes helybe lakik, féltve fiát neveit,
Párjával a him megülés-nevelésbe megegyez,
Együtt mind holtig tisztaságot követők.”

A galambok nemcsak hozzátartozandóikat szeretik, de e mellett iparkodnak az állatvilág minden tagjával jó lábon lenni . . . bármilyen kevés legyen is az elesége, szívesen megosztja azt, az ég többi madaraival . . . még a veréb-
bel is békességesen megalkuszik . . .

A galambok felette ragaszkodnak az emberhez, messziről megismerik jóakaróikat és ha az ismert kosárkát vagy a szakajtót meglátják:

tenyésztő már a nyár folyamán kezd, s e célból baromfiállományát tenyésztési szempontokból figyelemmel kíséri, hogy az egyes baromfiak jó és rossz tulajdonságáról meggyőződjenek. Ily szorgos megfigyelés után természetesen, hogy könnyű lesz aztán őszkor a továbbtenyésztendő baromfitörzsek összeválogatása.

A baromfitörzsek egyedeinek összeválogatásánál mindig a figyelemmel kell lenni arra, hogy az egyévesek közül csak olyanokat tartsunk meg továbbtenyésztésre, melyek az előző év telén a téli zord idő dacára legnagyobb ellenálló képességet tanúsítottak, azaz betegek nem voltak.

Továbbá a tenyészbaromfi összeválogatásánál mindig az legyen az irányadó a tenyésztő előtt, tulajdonképpen mire akarja azokat használni, mi célból fogja azokat tenyészteni. Hus-, tojás-, vagy tollhozamra-e, avagy kiválóan költésre!

Ha a tenyésztő hustermelésre óhajtja baromfiállományát használni, ez esetben tenyészállatokul, tenyésztőrszébe azokat választja ki, melyek gyors fejlődés és husos növekedés által tűnnek ki az állományban.

A tyukoknál ezenkívül figyelemmel kell lenni arra is, hogy oly tojókat és kótlókat válogassunk össze, melyeknek bőre és zsírja vágott és tisztított állapotban hófehér, mert a fehérrel ellentétes színű: a sárga és kékes feketés színűt a kereskedelemben, különösen külföldön nem szeretik, tehát legfeljebb egyes, nem tulságosan kényes vidéki piacokon, vagy uri házakban lehetne az ilyen, hogy úgy mondjuk szépséghibás baromfiakon tudni.

Ha tojásáhozamra állapított tenyésztést óhajtunk berendezni, akkor arra fektetendő a főszű, hogy azon tyukokat válasszuk ki a további tenyésztésre, melyek a legszorgalmasabb tojók, tojásuk héjának külső átmérője 40 milliméternél nagyobb, sulyra nézve pedig legfeljebb 16 darab tojás együtt 1 kilogrammot nyom.

A 40 milliméter átmérővel bíró kisebb tojókat tojó tyukok a tenyésztésből kizárandók.

Csak oly tyukokat válogassunk ki, melyeknek tojásai sárga-, sűrűs-barna, vagy rózsaszínben játszó héjjal bírnak. Ily színű tojókat külföldön, de újabb időben nálunk is a fővárosban, és a nagyobb vidéki városokban, mint tea-tojást jobb áron veszik és drága pénzen árulják.

gazzasszonyuk vállára repülnek s még kezéből is elesikpedik, a nekik szánt eleséget

A galambokhoz fűződő szép jelképes magyarázatok, már a régi népek előtt igen kedvessé tették őket . . . az irántuk viseltetett kegyelet és a részükre naponta juttatott élelem, a mezőri, a házak közé csalogatta őket s annyira megkedveltette velük még a nagyobb városok zaját is, hogy az utcák és a terek állandó sűrű-forgó vendégeivé lettek

Ugyszólván minden városnak megvannak a galambjai, írják, hogy: Jeruzsálemben a mezőben volt egy magas kőtorony — dél felől az Olajfák hegyének oldalán — mely a jeruzsálemi által „galambok közikájának” nevezették s a melyben igen sok galamb találtatott.

A Szentháromság harmadik személye iránti tisztelet révén — különösen Olaszországban — a hívők ugynevezett, galambok etetésére szánt alapítványokat létesítettek, ezek között a legnevezetesebb az, a melyik a velencei „Szent Márk-tér” galambjairól gondoskodik . . . nekünk budapestieknek pedig a Gizella-téri szelid galambok igen kedvesek, mert sokszor gyönyörködhetünk bennünk s csodálhatjuk őket, a mint pompás színeket játszó nyakravalóikat büszkén mutogatják.

A fehérhéju tojásoknak különösen külföldön, az a rossz hírük jár, hogy ily színű tojások mézvízben tartottak el, tehát nem frissek. S ezen balhiedelem az oka, hogy a nagyobb városokban a kávéházak vendégei csakis a sárga színű tea-tojást kedvelik, míg a fehérszínűt visszautasítják.

A tolltermelésre különösen a lud és kacsa tenyésztésénél oly egyedet kell kiválasztani, melyek a koppasztást jól tűrik, ezen fájdalmas műtét után nem soványodnak le és a melyek sok és finom tollat adnak.

A költésre kiválóan alkalmasak a bráma fajkakasok keresztezése után származott egyedek, de igen jók a pulykák is, s ezek közül azok válogatandók ki, melyek kótló minőségben szelidek, jók, hüen ülők és jó anyák voltak. Ezeket kell több éven át megtartani s az azoktól nyert tojásokból kell egy még tökéletesebb, egy még jobb új ivadékot létesíteni. A pulyka kitünő mesterséges kótlónak bizonyult, nála a kótlási időt sem kell bevárni, 2—3 napi kényszer-ülés után rendszeren beválik, fészken marad és igen jól költ.

De igen jó kótló a langszhán és különösen, ha oly ivadékokra teszünk szert, melyek langszhán kakastól és sötét vagy világos bráma tojótól származnak.

Ezen keresztezések oly kiváló szelid, jól és gyakran kótló tyukok, melyekkel a tekintetben semmiféle más fajta nem versenyezhet. Ha pedig az ily fajta keresztezésekből származott kakasokat közönséges házi tyukjainknál alkalmazzuk, úgy ezeknek utódai jó tojók, jó hustyukok és jó kótlók lesznek.

Fordítsunk tehát nagy sulyt a tenyésztésre alkalmazandó törzsek ki-, és megválogatására, 1—1 törzsből legyen minden példány egy és ugyanazon színű, nagyságu, alakú, járású, sőt a tyukféleknel még arra is sulyt kell fektetni, hogy az általuk tojt tojás egyszínű és egyforma alakú legyen.

Ha ezen külsőségek egyenlőségére sulyt helyezünk, természetes dolog, hogy arra még nagyobb sulyt kell helyezni, hogy ezen törzsek jó és szapora tojók, vagy jó hus-, és tolltermelők, avagy jámbor kótlók legyenek.

Nem szabad sohasem feledni, hogy a sikeres tenyésztés egyik leglényegesebb biztosítéka a célirányosan és helyesen összeválogatott tenyészanyag. — sz. —

Azt tartja a népmóda, hogy az aranyhaju tündérből — ha levágják a haját — galamb lesz hogy az ártatlanok lelke galamb képében repül fel az égbe hogy a galamb elüzi a háztól a betegséget s hogy az a leány, ki galambot fog, az hamar férjhez megy. Ha az új pár galambot eszik, nagyon fogják egymást szeretni, de együtt mennek a halálba is, a ki páratlan galambot vág le, az meghal.

A költő azt mondja, hogy:

„Olyan a vadgalamb, mint a lány,
Fáj a szíve, a párja után”

Boldogtalanságát ekképp adja tučtunkra, hogy:

„Vadgerlicze turbékol a zöld ágon,
Boldogtalan vagyok én a világon.”

Meghalt kedvesét, pedig ekként siratja el:

„Jaj de busan harangoznak Tarjánba,
Elhervadt a legszebb leány bujába,
Három galamb huzza a nagy harangot,
Most temetik a negyedik galambot.

A ki igen jó, arról azt mondják: „epéje sincs, mint a galambnak,” a kit pedig nagyon szeretünk, arról meg azt mondjuk, hogy: „ugy szeretjük, mint a galamb a tiszta buzát”.

Bebercsi.

A haszonbaromfitenyésztőtelep évi mérlege.

Eddigi törekvésem oda irányult, hogy a haszonbaromfitenyésztést kellő világításban mutassam be — annak jó s balsorsában — mindig gyakorlati oldalát tárgyalván. Elhelyeztük a tojókat, gondoztuk a tenyészanyagot, költettünk téli csibéket s meg is hizlaltuk azokat s arra a pontra értünk, hogy azokat el is adjuk, ami sikerült is, ha az elmondott tanácsot követjük s állatainkat a lehető legnagyobb tisztaságban tartottuk és sikerült nekik változatos oltó eleséget nyújtani. A „téli tenyésztés” területét, mely körülbelül júniusban szabadul fel a tenyésztett 1250 „téli” csirke alól, egész őszig nem népesítjük be, ahelyett inkább felszántjuk s valami hüvellyessel vetjük be, ennek az lesz az előnye, hogy a betegséget terjesztető ürülékbacillusokat növénytaplálásra fordítjuk s így a trágya, ahelyt, hogy nyavalyát hozott volna, szép termést növeszt, mely október végéig meg is érlelődhetik. Mert jegyezze meg magának nagyon jól a hivatásos baromfitenyésztő, kinek e sorokat szántuk, hogy a nagybani üzennél téli s nyári kifutóról okvetlenül kell gondolnia, ha ezt nem teszi, nincs irgalom sem égen, sem földön, mert tömegben tartott szárnyasai között a legnagyobb elővigyázat mellett is kiüt a járvány!

Utópia az is, ha valaki csak tojás- vagy csak hustermelésre akarja magát adni — a kettő, mint az elmélet a gyakorlattal — karöltve kell, hogy járjon. E végből ajánlottam a 750 tojótyuk tartását, melynek révén 1250 téli s 1000 nyári csibét állíthatunk elő s jut eladásra is elégséges tojás. Majd meglátjuk az ily terjedelmű tyukászat, minő mértékbe veszi igénybe pénztárcánkat?

De előbb egy kis kitérést.

Arra nézve, hogy a téli csibét a legelőnyösebben eladhassuk, meg hogy teljes öt hónapi téli költetést végezhesünk, úgy kell berendezkednünk, hogy október 15-én keljenek az első csibéink. Ekkor piaczképes csibénket február 15-én adjuk el s a téli költetést egész június 15-éig ily beosztással folytatjuk. Azontúl nem ily arányban, mert a paraszt verseny fenyeget. E szerint a téli költetés munka-programmja: kezdjük a költetést szept. 23-án, kel a csibe október 15-én. December 15-éig tart a mesterséges anyázás, január 15-ig a csibetanyán tartatnak, ekkor lesznek hizóba fogva s február közepén, mint hizott csibék eladatnak. Az egymás után következő költetések mind ily sorrendben jönnek, legelőbb az utolsó költetés nem szorul egy hónapi csibetanyára, mert tavasz lévén, a szabadban gyorsabban fejlődik. „Téli csibe” tojással a költető gépet január 23. töltjük meg utoljára, már a február 15-én költetésre betett tojásokból nem piacra kerülő csibéket tenyészünk, hanem tojókat, melyek a rákövetkező télen tojásokkal látnak el. (A márcziusi csirke nov. decemberben tojik!) Ezt az időrendet jegyezze be naptárába a tenyésztő avval a rovással, hogy a legjobban fejlődött márcziusi csibe közül válassza mindig tenyészanyagát.

De térjünk át az eladás kérdésére.

A központi vásárcsarnokban történő eladás biztos is, gyors is, csak az az egy hibája, hogy néha keserű csalódásban is részesít. A korai csirkét persze elkapkodják, de bizony a későbbi csak úgy kel jól, ha az eladónak már meg van állapítva jó hirneve. Az öt-öt pár csibét tartalmazó kosarunk oly színű, alakú, jelű legyen, melyet a vásárcsarnokot látogató vevő már messziről észre vesz s ha úgy tesszik — „reklámkosarunk” jellegét állandóan tartjuk is meg — de a beltartalmának minőségét illetően is. A vevőnek például vérebe kell átmenni, hogy a zöld X-es kosár a csarnok legizletesebb s legsúlyosabb csibéit tartalmazza. Ő azt is fogja keresni, mert az a „mama csibe” nézete szerint s jobban is fizeti azt. Persze hogy sokkal üdvösebb, ha a

tenyésztőbe kereskedelmi szellem férközött s maga lép összeköttetésbe nagyvendéglősökkel vagy nagybaromfikereskedőkkel, mert soha sem szabad feledni, hogy a vásárcsarnokban az eladási árnak 8%-át a közvetítők teszik zsebre, ami egyenlő a tenyésztő jövedelmének jelentékeny zsugorításával még előnyös eladás mellett is!

Nagyvendéglőt meg a tenyésztő könnyen találhat, ha szép mintát ad be hozzá aztán az év folyamán mindig mintaszerűen szolgálja ki őt.

Ez biztos üzlet, kár, hogy sok utánjárásba fáradozásba kerül!

A galicziai tenyésztők még ügyesebbek. Látom, hogy a jobb fővárosi napilapok kishirdetőkben hirdetik 5 kilós, csibét tartalmazó postaszállítmányukat s egyenesen a fogyasztónak adják azt el, hallomás szerint határozottan jó üzletet is csinálnak! végre a közelben levő nagyobb vidéki városok fogyasztói is hálás piacot szolgáltatnak. Ha azoknak adjuk el a hizott baromfit, nem fizetünk nagy szállítási díjat s 4 kr. fogyasztási adót.

A Szabadka s a Ferencz-esatorna mentében lakó tenyésztők egyenesen Németországba szállítják waggonszámra baromfi-udvaruk termékét s azt mondják: kitűnő vásárt csinálnak ott, mert talajunk s éghajlatunk a tenyésztésre kitűnő lévén, árunkat ott a más nemzetinél sokkal jobban fizetik. Persze erre nézve szövetkezni kellene a tenyésztőknek, ami nálunk ezidőszerint még igen nehezen megy, de a közel jövőben annak is elérkezik ideje. Lássuk ezek után a finanziaális mérleget, mit jövedelmez egy ily modern tyukasztat az első évben. Kezdjük a „Kiadás rovatával:

Kiadás.

Lakóház s hozzátartozó 5 holdnyi föld bérlete vagy értékének kamata 250 frt. 10 felszerelt duplaszerkezetű tyukól s a hozzátartozó bekerített 20 kifutó 1000 frt. A „Baromfiak“ 1. számában jelzett költető, hizláló, takarmányozó, csibenevelő, téli pajták 1000 frt. Etetők, itatók, vályuk, költő kosarak s egyéb szerszámok 20 frt. Két költető gép 250 tojás befogadására, két mesterséges anya, hizláló gép, Ventzky-féle forraló, daráló, csibeszárító stb. 800 frt. 80 tojótyuk s 10 kakas vétele 90 forint. Összesen 2910 frt.

2910 forint évi 4% 116.40 frt. A tőke amortizációja (a 2%) 58.20 frt. A 90 drb szárnyasnak évi etetése 135 frt. A 1250 téli csibe önköltsége (a 50 kr.) 625 frt. 500 drb eladásra kerülő nyári csibe önköltsége (a 30 kr.) 150 frt. 500 drb márciusi csibe (tenyészanyag) mely 8 hónapos koráig a 60 = 300 frt. A 300 frtnak 4%-a 12 frt. **Kiadás összege 1346.60 frt.**

Bevétel.

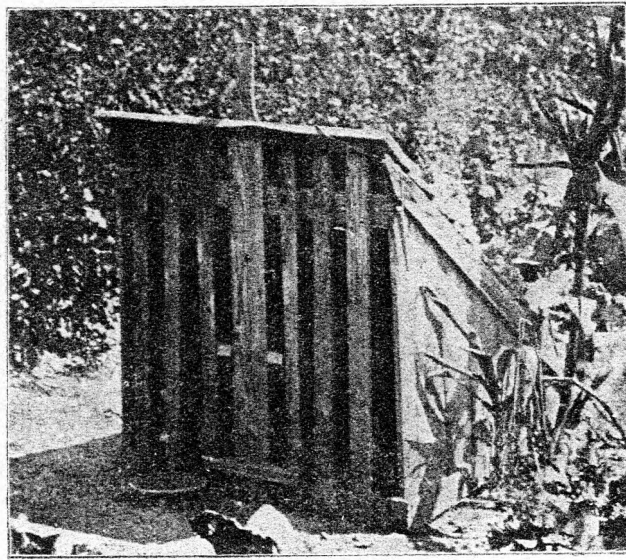
A 1250 téli csibe eladásából, melyek átlag 1 1/2 kilósak (a 1 frt) 1250 frt. 500 drb nyári csibe eladásából (a 70 kr.) 350 frt. 8500 drb tojást produkáltunk, 2500-at költettünk, de 6000 eladtunk a 2 kr. 120 frt. **Bevétel összege 1720 frt. Bevétel 1720 frt. Kiadás 1346.60 frt. Marad tiszta haszon 373.40 frt.**

Számadásunkban készakarva vettük az 1 1/2 kilós csirke árát csak 1 frtba, mert mindenáron kerülni akartuk az illúzió-támasztás látszatát. Egész bátran vehetnénk az öt hold utáni tiszta hasznót kerek 400 frtba is, tekintve, hogy a képződött trágya a gyümölcsösnek (feltéve, hogy a kifutók gyümölcsfákkal vannak beültetve) van jelentékeny hasznára. Aztán a tollképződés is számbaveendő, pedig azt is kihagytuk bevétel rubrikánkból.

Tudom, hogy akárhányan a végszámadást látván, azt fogják mondani: „Mit!? 400 frtért ennyi gondot, fáradságot vegyék a nyakamra — ez nem fizetődik ki!“ De hát ezeknek azt tanácsolnám, vegyék tekintetbe, hogy ez csak az első év mérlege. Gondolják meg,

hogy a második évben már 500 tyuk kezd novemberben tojni, tehát abban az időben, midőn 30 drb tojásért szívesen adnak egy forintot. Az 500 tyuk évente megtojik 55.000 tojást s mi a tojás révén 1650 frtot veszünk be. Tegyük fel, hogy a tyukállomány etetése belejön évente 750 frtba — tojás révén a 3-ik évben 900 frt tiszta hasznót fogunk félretehni — 120 frt helyett!

A tojásértékesítésnek Németország a kitűnő piaca. Ezt az eredményt érheti el két személy, ki becsületes munkás s nem irtozik a fáradságtól. Bizony a kuponvágó bankárnak jobb dolga lehet, mert a tenyésztő sikere rendszeret, örökös figyelmet s jól kiszámított takarékoságot igényel. Soha sem menjen bele a tenyésztő a vállalatba Hübele-Balázs módjára. Inkább kezdje csibetenyésztésen s csak akkor térjen át a tojásprodukczióra, mikor a maga erejéből összehozta már tenyészanyagát is. A csibeeladással egyidejűleg megszerzi magának a tojásvevőket is. Az előadottak igen világos, hogy például egy szerény dolgos házaspár, melynek 4000 frt kész pénze van, egy-két év leforgása után, becsületes munkájával, rizikó nélkül teremtheti meg magának a megélhetésére szükséges 700—800 frt évi jövedelmet, anélkül, hogy tőkájéhez kénytelenül nyulni. Diplomás tyukasztat azonban nem szabadna tartaniok, mert akkor ugyancsak hamar elusznék az évi jövedelem is, meg a kapitális is.

— Kottló borító.

Tarthat a tenyésztő egy 120 forint évi fizetéssel bíró tikász cselédet, de csak akkor, ha tényleg megvan a 750 darab tojótyuk s ha évenként tényleg produkálta 2500 darab csirke.

Számítani kell tudni, mert e nélkül bukás a modern tenyészde sorsa.

Aki az elmondottak olvasása után belekap a tenyésztésbe, vessé még ezt jól emlékeztetőbe, *Lemoine* a francia tikászapostol mondja: „Minden idejét a tenyészde nék szentelje. Ne kezdjen bele, ha megkívántató nagyságu, száraz inkább homokos szélől védett, nyáron árnyékos, egézséges területtel nem rendelkezik. A primitív „téli“ épületeket idejében szerelje fel. Biztosítsa a termék piacát s az eleséget a lehető legolcsóbban szerezze be!“

Belátom, hogy a tenyészdeiről nem festetem rózsás képet, de hát olyannak vázoltam azt, minő tényleg az életben, hogy örömmre fog szolgálni, ha a kis elmefuttatást még praktikus tenyésztőink is elolvassák, higgyék el, sok évi tapasztalat s keserű csalódás van e sorokban öszintén leírva tehát még ő nekik is hasznukra lehet egy-egy jó tanács, de teljesen célomat értem akkor, ha egy-egy illuzionistát visszatartottam oly vállaltól, melybe bizony minden gazda ott vesztet. Soraimat evvel az axiómával zárom: A baromfitenyésztés hivatás s csak az fogjon bele, kinek az avval járó pepecselés nem undorító munka, hanem kellemes szórakozás, ez sikert is fog felmutatni!

Jankó Szilárd.

A kottló-borító.

(Egy képpel.)

Lapunk mai számában bemutatunk egy igen fontos baromfitenyésztési segédeszközt, melynek egyetlen baromfitenyésztő udvaráról sem volna szabad hiányozni.

A kép elég világosan mutatja be ezen kottló-borítót s itt csak a méreteket említem meg. Szélessége 60 cm., magassága 50 cm., mélysége 70 cm. és hátulso magassága 20 cm. Felül és oldalai deszkázottak, első részén lécezett, közepén egy fölhuzható nyílást adó lécezet, mely nyílás ajtóul szolgál a kottló be-és kihelyezésénél.

A kottló-borítónak célja az, hogy a kis csibéket, vagy kacskákat, esetleg pulykafiókokat oly helyen is elhelyezhessük, ahol szabadon járva a kottlótyuk kaparásával kárt okozhatna, míg ellenben a csibék a kottló-borítón kívül kisebb-nagyobb területen a rovarokat összefogdoshatják, legelhetnek anélkül, hogy a legkisebb kárt tennék a kerti veteményekben, vagy a park ültetvényeiben.

VEGYESEK.

Baromfihullák szállítása. Ha a baromfiak közt gyakori elhullás fordul elő, czélszerű a betegség pontos megállapítása és a betegséggel való védekezés megtehetése végett egy-egy hullát a budapesti m. kir. állatorvosi főiskolához felküldeni. A baromfihullát felbontatlanul 1% szublimátoldatba mártott ruhadarabba kell göngyölni és fűrészpórral, korpával vagy tőzeggel töltött faladába csomagolva postán szállítani. Az állatorvosi főiskolától nyert védekezési utasítást pontosan kell betartani.

Baromfikeresztelési kísérletek. Irta *Hreblyay* Emil állattenyésztési m. kir. felügyelő. Ily ezim alatt a földmívelésügyi m. kir. miniszter ur kiadásában megjelent „Kísérletügyi Közlemények“-ben egy baromfitenyésztési tanulmány jelent meg, melyet a miniszter ur ó excellezenciája sok ezer példányban külön is kinyomatott, hogy mindazoknak, kik szerzőhöz Gödöllőre e füzet megküldéséért fordulnak, az ingyen adható legyen. A füzetet 9 igen szép baromfikép díszíti.

A m. kir. baromfitenyésztőtelep és munkásképző iskola. Gödöllőn befejezéshez közeledik azon építkezés, melyet közel két év óta folytatnak, hogy végre valahára hazánk egyik csekélynek látszó, de éppen nem csekélynek bizonyult állattenyésztési ágazatának, a baromfi-köztenyésztésnek fellendítése érdekében iskola szerveztessék. Az iskolának főczélja nő és férfi baromfimunkásokat gyakorlatilag kiképezni és a köztenyésztésre legmegfelelőbb baromfiféleket tenyészteni. De czélja emellett czéltudatos tenyészési kísérletek által oly adatok megszerzése is, amelyeknek közkinccsételével a baromfitenyésztés ügyét szintén előbbre lehet vinni. Az iskola vezetője: *Hreblyay* Emil állattenyésztési m. kir. felügyelő, a baromfitenyésztésre vonatkozó minden szakkérdésben díjtalanul nyújt felvilágosítást.

A tyukoknál előforduló nehéz tojást rendszeren a tojócső gyuladása vagy gyengesége okozza, vagy pedig rendellenes formájú tojások; az állatokon ilyenkor nyugtalan ideodajarást észlelhetünk, fészkeket anélkül, hogy tojtak volna, hol elhagyták, hol ismét felkeresik. Legalkalmasabb gyógymód ez esetben falaj és langyos víz befeccskendezése a tojócsőbe és a tojásnak kellő elővigyázattal való előretolása.

Az orsz. magyar gazd. egyesület tulajdona.